

In dit nummer:

**Mijn studententijd:
ds. H.H. de Haan**

Pagina 3

**Hoe gaat het met
het Instellingsplan
2018-2023?**

Pagina 4 t/m 6

Voor het eerst op kamers

Pagina 14

Connect

VAN DE RECTOR

Breed, sterk en kwetsbaar

De benoeming van ds. W.A. Zondag (zie pagina 7, red.), die voordat hij predikant werd prof. mr. dr. W.A. Zondag was, draagt bij aan de verbreding en versterking die de TUA beoogt. Verbreding doordat we met

deze nieuwe – en derde! – bijzondere leerstoel de verbinding leggen tussen theologie en recht, tussen kerkrecht en burgerlijk recht, maar ook de verbinding maken met de RMU en haar missie. Versterking is er

omdat we er weer iemand bij hebben die aan onderwijs en onderzoek kan bijdragen, maar die het ook voor studenten aantrekkelijker maakt om in Apeldoorn een studie theologie te doen.

Tegelijk zijn wij als TUA ook kwetsbaar. Onze omvang is beperkt, en dat geldt zeker ook voor onze financiële middelen. Onze kwetsbaarheid merken we verder net als ieder ander in deze tijd van pandemie. Ook al kon er online veel doorgaan, er is ook veel wat we niet hebben kunnen doen. Die kwetsbaarheid brengt ons bij afhankelijkheid. Afhankelijk zijn we van mensen en middelen, maar bovenal van de HERE, die ons veel geeft, maar ons en heel de wereld ook ineens stil kan zetten. Onder Zijn zegen willen wij onze plannen realiseren en daarin past deze nieuwe leerstoel, maar ook wat we verder nog van plan zijn (zie over het instellingsplan de rubriek 'Onder de loep', op pagina 4 - 6, red.). Daarbij zijn we ons er zeer van bewust dat we niet willen verbreden en versterken om naam te maken, maar om dienstbaar te zijn.

Prof. dr. H.J. Selderhuis, rector

De rek is eruit

(Hebreeën 12:1)

En laten wij met volharding de wedloop lopen die voor ons ligt, terwijl wij het oog gericht houden op Jezus, de overste Leidsman en Voleinder van het geloof. (Hebreeën 12:1)

De lockdown duurt al een paar maanden. In de samenleving begint het steeds meer te piepen en te knarsen. Ondernemers, winkeliers, studenten en scholieren luiden de noodklok: wij trekken het niet langer. Als je op de omstandigheden ziet, zakt de moed je in de schoenen. Sommigen zien het einde van hun banksaldo in zicht komen, voor anderen komt hun baan op de tocht te staan en weer anderen worstelen met eenzaamheid of psychische problemen.

'Nog even volhouden', klinkt het steeds, maar velen worden moedeloos en de toekomst lijkt zonder perspectief.

De rek is eruit. Dat gold ook 2000 jaar geleden voor de Joodse christenen die in Jeruzalem en Judea leefden. Zij maakten ook een crisis mee. Geen coronacrisis, maar een geloofscrisis. In hun dagen werd Jeruzalem door de Romeinen verwoest. De tempel lag in puin. Het 'oude normaal' was voor hen ineens verdwenen. Geen heiligdom, geen offerdienst, geen feesten en geen samenkomsten meer in Jeruzalem. Een groot deel van de eerste christenen, waaronder de apostelen, is hen reeds ontvallen. Het is crisis, want velen dreigen nu af te vallen. Hun geloof wankelt, de rek is eruit.

De schrijver van de Hebreeënbrief schrijft deze christenen een indrukwekkende brief om hen te bemoedigen en aan te sporen. Aan het eind van de brief klinkt de oproep om vol te houden: 'Laten wij met volharding ... lopen!'

Hij bemoedigt zijn lezers door perspectief te bieden. Hij geeft niet zomaar een andere kijk op de situatie, maar opent als het ware de hemel voor hen. Kernachtig staat dat in hoofdstuk 2: 'Nu zien wij nog niet dat alle dingen aan Hem onderworpen zijn, maar wij zien Jezus, met heerlijkheid en eer gekroond.' Door het verlies van het oude normaal zijn ze er niet slechter op geworden. De tempel en de offerdienst laten op aarde iets zien van wat er in de hemel in volmaaktheid gebeurt. Al ligt de aardse eredienst in puin, de hemelse gaat door Jezus Christus in heerlijkheid verder. Nu Koning Jezus op de genadetroon zit en Hij de toegang tot de hemel geopend heeft, zijn zij rijker dan ooit!

Het perspectief van de Hebreeënbrief geeft moed om vol te

houden. Voor de christenen toen en voor ons vandaag is het de les om te leven bij wat je niet ziet, maar wat toch werkelijkheid is. Dit perspectief haalt je bij jezelf en de omstandigheden vandaan en richt je omhoog. Je houdt het alleen vol als je je blik gericht houdt op Jezus Christus. Hij is de Leidsman, iemand die door de crisis heen zal leiden. Dat hangt gelukkig niet af van onze 'rek', maar van Zijn genade en trouw.

Paspoort

Naam:	Meeuwis Veldhoen
Geboortedatum:	4 december 1992
Burgerlijke staat:	getrouwd met Willemieke
Woonplaats:	Barendrecht
Kerkelijke thuisgemeente:	CGK Barendrecht
Studiefase:	Master

Colofon

TUA Connect is het relatie-magazine van de Theologische Universiteit Apeldoorn. Het magazine wordt kosteloos toegezonden aan alle leden van de Christelijke Gereformeerde Kerken, overige relaties en geïnteresseerden.

Verschijsning
3 keer per jaar, oplage: 27.200 ex.

Redactie
Hans Bulten
Prof. dr. M.J. Kater
Jannemarie Vierbergen-Hakvoort
Johannes Visscher
Anja de With-Hoekman
Wilma van der Zande-de Roo

Redactieadres
Theologische Universiteit Apeldoorn,
redactie TUA Connect
Wilhelminapark 4
7316 BT Apeldoorn
Tel. 055-5775700
e-mail: connect@tua.nl

Adreswijzigingen
Leden van de CGK: Landelijk
Dienstenbureau, Postbus 334,
3900 AH Veenendaal
e-mail: adressenbeheer@cgk.nl
Overige: aan het redactieadres

**Vormgeving, drukwerk
en distributie**
Drukkerij Holland, Alphen a/d Rijn

Giften
IBAN NL64INGB0005463945
t.n.v. TUA te Apeldoorn
RSIN-nummer: 820205941. Giften
aan de TUA zijn fiscaal aftrekbaar.

ISSN: 1877-0770

Agenda

10-12 juni 2021
Ambrosius Congres
(zie pagina 12).

10-11 juni 2021
Conferentie onderzoeksgroep
BEST over 'The Nature and
Logic of God's Love' (online,
Engelstalig).

16 juni 2021
Symposium 'Passie voor
psalmzang. Het psalmboek in
de Nederlandse gereformeerde
traditie' (zie pagina 11).

17-22 juni 2021
Admissie-examens voor hen
die predikant willen worden
in de CGK. Aanmelden kan
tot 24 april bij de secretaris
van het curatorium, ds. C.J.
Droger.

25-27 augustus 2021
Conferentie 'Education For-
mation and The Church II
– Brokenness, sin and grace
in human formation' (online,
Engelstalig), georganiseerd
samen met de Theologische
Universiteit Kampen.

**Activiteiten vinden plaats Deo
Volente en onder voorbehoud
van coronamaatregelen.**
Meer informatie over deze en
andere bijeenkomsten in de
agenda op www.tua.nl.

'Bij tijden mocht mijn hart tijdens colleges van vreugde opspringen'

Een college van professor Van Genderen. Op een gegeven moment piept de deurkruk en verschijnt het hoofd van een late student. Een tas wordt door de deuropening geschoven en de student kruipt op handen en voeten achter zijn tas aan. Achter in de collegezaal aangekomen zet hij eerst zijn tas op tafel. Daarna manoeuvreert hij zich heel behoedzaam op een stoel en verkeert in de veronderstelling dat de hoogleraar niets heeft gemerkt. Dat blijkt echter niet het geval te zijn, want prof. Van Genderen merkt heel fijntjes op: 'Zo Van de Berg, dat hebt u stilletjes gedaan!' Anekdote opgetekend door student De Haan.

Hoe was deze Fries zo op de TUA terechtgekomen? Dat begon eigenlijk al heel vroeg. Henk, geboren in 1953, werd op vijfjarige leeftijd al gegrepen door een preek over de liefde van de Heere Jezus om zondaren te redden en tot God te brengen. 'Die preek raakte me tot in het diepst van mijn ziel. Ik mocht geloven dat de Heiland ook mij liefhad en Zijn leven voor mij had gegeven tot mijn behoud', blikte de nu 68-jarige emeritus predikant terug. Jaren later, na het afronden van de HBS, voelde hij sterk het verlangen om Gods Woord te verkondigen en worstelde hij met de vraag wat Gods weg was. Tijdens een verkeersongeluk, waarbij hij terechtkwam voor de wielen van een rijdende vrachtauto, bad hij in een flits: 'Heere, als U me bewaart, dan word ik Uw knecht.' En dat gebeurde.

Ds. De Haan begon zijn opleiding in Groningen, maar na

enkele jaren werd hij via het admis­sie-examen toegelaten tot de, toen nog, Theologische Hogeschool in Apeldoorn. 'Daar hebben we onder Gods zegen veel mogen leren, geestelijk leren, van de professoren. Ik denk bijvoorbeeld aan de Jeremia-colleges van prof. Oosterhoff. Daar heb ik zicht gekregen op de profeet Jeremia en de moeilijke weg die hij van Godswege moest gaan. Eveneens werd tijdens de colleges duidelijk welke prediking Jeremia in opdracht van de Heere moest brengen. Een lijn die op college bij prof. Oosterhoff duidelijk naar voren kwam, was dat hij, net als de oudtestamentische profeten, wees op de samenhang tussen woord en daad, leer en leven.

Prof. Versteeg wees ons op de noodzaak om een bijbelgedeelte grondig te bestuderen: het verband waarin de tekst staat en de betekenis van de woorden

Ds. De Haan als student.

in de grondtaal. Hij kon bij tijden zeer verrassende dingen zeggen over de uitleg van een bepaalde tekst of een bijbelgedeelte. Zijn vriendelijke en meelevende persoonlijkheid zal ik ook niet licht vergeten.

Ik heb bijzonder genoten van de dogmatiekcolleges van prof. Van Genderen. De Heere had hem gezegend met veel geestelijke kennis, en inzicht in de gereformeerde belijdenisgeschriften. Menig keer werd ik onder zijn colleges in mijn hart geraakt door de rijkdom van Gods genade in Christus. Bij tijden mocht mijn hart van vreugde en verwondering opspringen in de Heere, mijn God. Opvallend was hoe evenwichtig hij de drie stukken ellende, verlossing en dankbaarheid aan de orde stelde. De Heere had hem ook de gave van humor toebedeeld. Op het eerste gezicht zou je dat niet zo verwachten, want prof. Van Genderen maakte een wat statige indruk.

Van prof. Velema is me erg bijgebleven dat hij tijdens een van zijn homiletiekcolleges zei: "Het maken van een preek begint op je knieën." Zijn ethiekcolleges waren eveneens belangrijk, om als christenen een goed bijbels zicht te hebben op zaken als abortus en euthanasie. Wat we als studenten erg gewaardeerd hebben, was dat hij avonden organiseerde waarbij hij en zijn vrouw ons gastvrij ontvingen.

Prof. Van 't Spijker wees ons op het grote belang om je te verdiepen in de kerkgeschiedenis. Om daar lering uit te trekken ten aanzien van dwalingen, zonden van mensen en kerken. Anderzijds ook om te zien hoe de Heere door de eeuwen heen in Zijn grote trouw Zijn Bruidskerk heeft bewaard. Vaak vertelde prof. Van 't Spijker van gebeurtenissen die hij had meegemaakt als gemeentepredikant. Ik luisterde dan met dubbele oren en heb daar later bij mijn ambtelijk werk profijt van gehad.

De studie aan de Theologische Hogeschool is door Gods genade voor mij persoonlijk tot zegen geweest, maar eveneens voor mijn ambtelijk werk in de kerken. Geve de Heere dat onze TUA nog veel mag dienen tot Gods eer en tot heil voor de kerken', besluit ds. De Haan.

Paspoort

Naam:	H.H. (Henk) de Haan
Geboren:	8 januari 1953 in Dokkum
Burgerlijke staat:	getrouwd met Aafke de Jong
Kinderen:	3 zoons, 3 dochters, 9 kleinkinderen
Studieperiode aan de TUA:	1974-1979
Standplaatsen:	Westzaan, Rotterdam-West, Spijkenisse, Heerde, Broeksterwoude-Andreas en Zaamslag (emeritaat in 2019)

'Theologie met toekomst': hoe gaat het met het instellingsplan?

Twee jaar geleden hebben we in dit blad uitgebreid aandacht besteed aan het 'Instellingsplan 2018-2023'. We beschreven onze ambities en plannen voor de periode tot 2023. Hoe staat het er nu, halverwege de periode die het instellingsplan beslaat, voor met de gemaakte plannen? We openen met een reflectie van rector prof. dr. H.J. Selderhuis, waarna een bloemlezing van reacties volgt van een diversiteit aan bij de TUA betrokken personen.

'Under construction'

Het klinkt mooi, zo'n Engelse term, maar als ik het op een website zie staan, denk ik nogal eens: jaja, dat zal wel. Toch is de bedoeling om aan te geven dat er hard gewerkt wordt iets klaar te krijgen. Misschien is het 'jaja, dat zal wel' ook wel een gevoel dat het woord 'instellingsplan' bij u oproept, maar aan het instellingsplan van de TUA wordt door zoveel mensen gewerkt dat er voldoende getuigen zijn die kunnen beamen dat 'under construction' inderdaad op activiteit wijst. Graag vertel ik hier iets over de eerste resultaten van die activiteit. Gezien de beperkte ruimte, ga ik niet in op elke beschreven ambitie.

Opleidingsaanbod

We hadden ons voorgenomen ons opleidingsaanbod uit te breiden, en daarom hebben we dan ook grote stappen gezet. De nieuwe eenjarige master met de veelbelovende titel 'Living Reformed Theology' (of in het Nederlands: 'Herbronning Gereformeerde Theologie') is klaar en staat in de start-

blokken om in september van dit jaar met een mooie groep studenten te beginnen (zie ook pagina 9, red.). Aan deze master is ontzettend hard gewerkt en we verwachten er dan ook veel van. Verder is een aantal keuzevakken in de reguliere driejarige bachelor en master – vakken dus waar studenten voor hun pakket uit kunnen kiezen – zo ingericht dat ze ook toegankelijk zijn voor deelnemers van buiten de TUA (neemt u gerust een kijkje op <https://www.tua.nl/nl/kennis-delen/permanente-educatie>).

Bibliotheek

In de bibliotheek is een begin gemaakt met de uitbreiding en versterking van de collectie. Dat is enerzijds gebeurd door het ontvangen van de grote bibliotheek van prof. Peter Walter (zie pagina 11, red.), maar ook doordat we steeds meer overgaan op elektronische boeken en tijdschriften. Zelf moet ik daar, als iemand die graag een boek liefkozend ter hand neemt, nogal aan wennen, maar e-books nemen niet alleen

geen ruimte in – en ruimte is schaars in de TUA – maar zijn ook toegankelijk voor studenten thuis. Dat is voor hen die buiten de openingstijden nog iets willen opzoeken en zeker voor studenten in het buitenland een grote vooruitgang.

Output

Bij dit thema gaat het om het schrijven van wetenschappelijke artikelen en boeken. We hebben ons voorgenomen daar meer aan te doen en vooral ook meer te publiceren in hoogstaande tijdschriften en bij gerenommeerde uitgeverijen. Hier zijn we bij een actiepunt dat meer tijd vraagt voordat er resultaat te zien is, omdat het proces dat een wetenschappelijk artikel moet ondergaan om geaccepteerd te worden soms wel een jaar of zelfs twee kan duren. En dat het schrijven van een wetenschappelijk boek niet zomaar gedaan is, zal duidelijk zijn. Als TUA hebben we wel afspraken gemaakt om te kunnen publiceren, onder andere door buiten de collegeperiodes zo weinig mogelijk te vergaderen, zodat medewerkers die in hun aanstelling tijd voor onderzoek hebben gekregen die tijd ook effectief kunnen gebruiken.

Het is maar een korte impressie, maar: 'under construction' betekent aan de TUA dus echt dat er hard gewerkt wordt. Voor vragen kunt u bij mij terecht. Voor tips – zeker voor tips dit alles te financieren – trouwens ook.

Prof. dr. H.J. Selderhuis,
rector

U kunt het instellingsplan terugvinden op <https://www.tua.nl/nl/over-tua/profiel>

Wat vinden anderen?

Waarom de synode zich achter het instellingsplan schaaft

De kerk van Christus hoort de belofte van Gods evangelie en gelooft die. Daarom willen we dat er in de kerk ook een plek is waar wordt nagedacht over de inhoud en betekenis van die belofte. Zo'n plek is de TUA, een plek waar het belijden van de kerk wordt doordacht en doorgegeven. In het instellingsplan wordt gestreefd naar een eenvoudiger organisatiestructuur en samenwerking wereldwijd. Beide zijn spannende processen, maar helpen om de missie die de kerk met haar universiteit heeft voort te zetten. De synode heeft ingestemd met dit plan. Dat

was strikt genomen niet nodig, maar zo ondersteunde de synode dat ze deze weg van de TUA steunt.

Drs. D.J.T. Hoogenboom, predikant CGK Utrecht-West, tevens rapporteur synodecommissie

Blij met de verbreding

Het instellingsplan is geschreven met het oog op de toekomst van de Theologische Universiteit Apeldoorn. De TUA is een kleine universiteit, en als kleine universiteit heb je het niet gemakkelijk met de hedendaagse regelgeving. Daarom zijn deze plannen door de TUA geformuleerd. Qua onderwijsaanbod en contacten is er in dit plan sprake van verbreding. Eén van de zaken die zeker genoemd moeten worden is de nieuwe master van 60 EC die in september gaat beginnen. Zelf ben ik blij met de verbreding, omdat we met de TUA goud in handen hebben, niet allen voor onze eigen kerken, maar ook voor de wereld om ons heen. Met de gereformeerde theologie kan iedereen dan zijn winst doen. Dat maakt mij dankbaar en hoopvol.

Ds. A.C. van der Wekken, predikant CGK Dokkum

'Het wetenschappelijk onderzoek aan de TUA is relevant voor kerk en samenleving'

Iedere wetenschapper vindt zijn onderzoek relevant, ook wanneer kerk(ganger) en samenleving er nooit iets van zullen merken. Binnen de TUA wordt stevig met onderzoekers doorgepraat over onderzoeksvoorstellen. Zo'n voorstel wordt niet zomaar geaccepteerd, want ook hierbij gaat het om 'denken om te dienen'. Daarom is het een verrijking dat de TUA de internationalisering vormgeeft. Zo wordt er gezamenlijk en op dezelfde geloofsbasis gestudeerd om de opdracht van Christus in de breedste zin van Zijn Woord handen en voeten te geven in de kerk en samenleving van onze tijd. Als dat niet relevant is...

Dr. A. van Harten-Tip, in 2018 gepromoveerd aan de TUA op een proefschrift over de ontwikkeling, context en theologie van De Dordtse Kerkorde 1619. Tevens predikant in de voortgezette Gereformeerde Kerk. (Foto: Tirza Roth.)

Waarom de TUA zich al jaren topopleiding mag noemen

Collega's van andere instellingen bagatelliseren ons predicaat 'Topopleiding' weleens door erop te wijzen dat TUA-studenten gewoon enorm loyaal zijn en daarom de betreffende enquêtes positief invullen. Hier zit misschien een kern van waarheid in, maar die loyaliteit is er natuurlijk niet zomaar. Blijkbaar ervaren studenten de TUA als een positieve en stimulerende omgeving, waar ze inderdaad, zoals onze slogan zegt, leren te 'denken om te dienen'. Oude en nieuwe vragen grondig doordenken, om zo dienstbaar te zijn in Gods Koninkrijk. Dat is wat we op de TUA willen doen en ik ben blij en dankbaar dat studenten dat herkennen en waarderen.

Dr. H. de Waard, TUA-docent oud-testamentisch Hebreeuws en Bijbels Aramees, tevens voorzitter van de opleidingscommissie

'De benoeming van ds. Zondag tot bijzonder hoogleraar is een zegen'

De benoeming van ds. Zondag tot hoogleraar Kerk, Recht en Samenleving aan de TUA is niet alleen een zegen voor hemzelf, omdat hij gelegenheid krijgt zijn talenten te gebruiken in de roeping die hij van Godswege kent, maar het is ook een zegen voor de TUA dat ze iemand mocht benoemen die mag weten hoe de samenleving gediend wordt door een kerk waarin het recht zoals God dit heeft ingesteld moet functioneren. Ik heb

hem persoonlijk meteen na zijn benoeming toegewenst zijn ambt uit te mogen oefenen tot Gods eer, voor de komst van Zijn Koninkrijk en naar Zijn wil.

Ds. C.J. Meeuwse, emeritus predikant Gereformeerde Gemeenten

Voor wie is de master 'Herbronning Gereformeerde Theologie' interessant?

De nieuwe master, die D.V. in september 2021 van start gaat, is geschikt voor iedereen die theologische verdieping zoekt. Vanwege de colleges geconcentreerd op de woensdag is de master geschikt voor mensen die naast hun werk studeren. Hun eigen leervraag is leidend en het programma biedt tal van mogelijkheden. Tot nu is er interesse van leraren, predikanten, evangelisten, mensen uit het bedrijfsleven, leiders uit de non-profitsector, en de inschrijving is nog maar net begonnen. Fijn dat er een diverse studentengroep aan zit te komen, de wisselwerking die dat oplevert, stimuleert het leerproces. Dus of iemand nu met kerkgeschiedenis bezig wil, de praktijk van het onderwijs theologisch wil doordenken of na wil denken over vragen met betrekking tot de Bijbel – bij deze master is het te vinden!

Prof. dr. A. Huijgen, TUA-hoogleraar systematische theologie, tevens dean van de nieuwe master 'Herbronning Gereformeerde Theologie'

'Voor het uitvoeren van het instellingsplan moeten extra kosten worden gemaakt'

De TUA leeft in de harten van veel CGK-leden. Naast de door de generale synode vastgestelde minimumbijdragen per (doop)lid komen er regelmatig extra giften en soms ook legaten of erfenissen binnen. Die extra inkomsten zorgen er mede voor dat de TUA over een relatief goede financiële positie beschikt. De rijksbijdrage vanuit het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is te weinig voor alle activiteiten die 'Apeldoorn' verricht. Onze theologische universiteit voert de komende jaren het door de synode goedgekeurde instellingsplan uit. Daarvoor moeten eerst extra kosten worden gemaakt. De bijdragen uit onze kerken zijn en blijven daarom van groot belang.

O. Zuidema, voorzitter van de commissie die voor de Generale Synode van de CGK gaat over de kerkelijke afdrachten (waaronder die voor de TUA).

'De bronnen aan het woord laten, dat is het sterke punt van de TUA'

Het sterke punt van de TUA is dat de bronnen aan het woord worden gelaten. Niet alleen de bronteksten van de Schrift, maar ook die van de gereformeerde theologische traditie. Van daaruit wordt met de actualiteit het gesprek aangegaan. Dat geeft een stevige basis. Theologie bedrijven vraagt wetenschappelijk vakmanschap, maar mag ook plaats bieden aan wat al sedert eeuwen de overtuiging is van velen. Dan hebben we het over de verbinding van wetenschap en geloof, een van de kernpunten van de reformatische theologie. Die verbinding wil de TUA graag hooghouden.

Drs. C.T. Boerke, TUA-docent (Nederlandse) kerkgeschiedenis, tevens wetenschappelijk medewerker

Wilt u bijdragen aan een duurzame leefomgeving?

Informeer naar drukwerk met bermgras uit bijvriendelijke bermen.

Met een duurzaamheidspaspoort in de hoogste categorie van:

Lees over onze circulaire aanpak
op www.waardewenders.nl

**DRUKKERIJ
HOLLAND BV**

Herrejan Veenema

T 0172 - 432 297 E info@drukkerijholland.nl

De rode lijn in gesprekken met hoogleraren over hun bijdrage aan het instellingsplan

Ik ervaar op de TUA een eensgezinde, harmonieuze sfeer waarin iedereen elkaar de ruimte geeft. Met een hart voor theologie en het Evangelie streven de hoogleraren naar een steeds beter leerklimaat. Hun grote mate van betrokkenheid springt er voor mij echt uit. Met veel kennis, ervaring en enthousiasme rusten ze de studenten toe om de vertaalslag te kunnen maken van theologie naar de dagelijkse praktijk. Ik zie de TUA-studenten dan ook als 'impactmanagers' van de toekomst!

Arnold van Binsbergen, eigenaar marketing- en communicatiebureau Treffend & Co, dat voor de TUA o.a. de interne communicatie van het instellingsplan verzorgt

'Goud uit Egypte' op de TUA

Begin dit jaar is ds. W.A. Zondag benoemd als bijzonder hoogleraar 'Kerk, Recht en Samenleving' aan de TUA. De Reformatorische Maatschappelijke Unie (RMU) en de TUA stelden de leerstoel, met een omvang van 0,2 fte, samen in.

U bent aangesteld als bijzonder hoogleraar 'Kerk, Recht en Samenleving'. Wat houdt dat in?

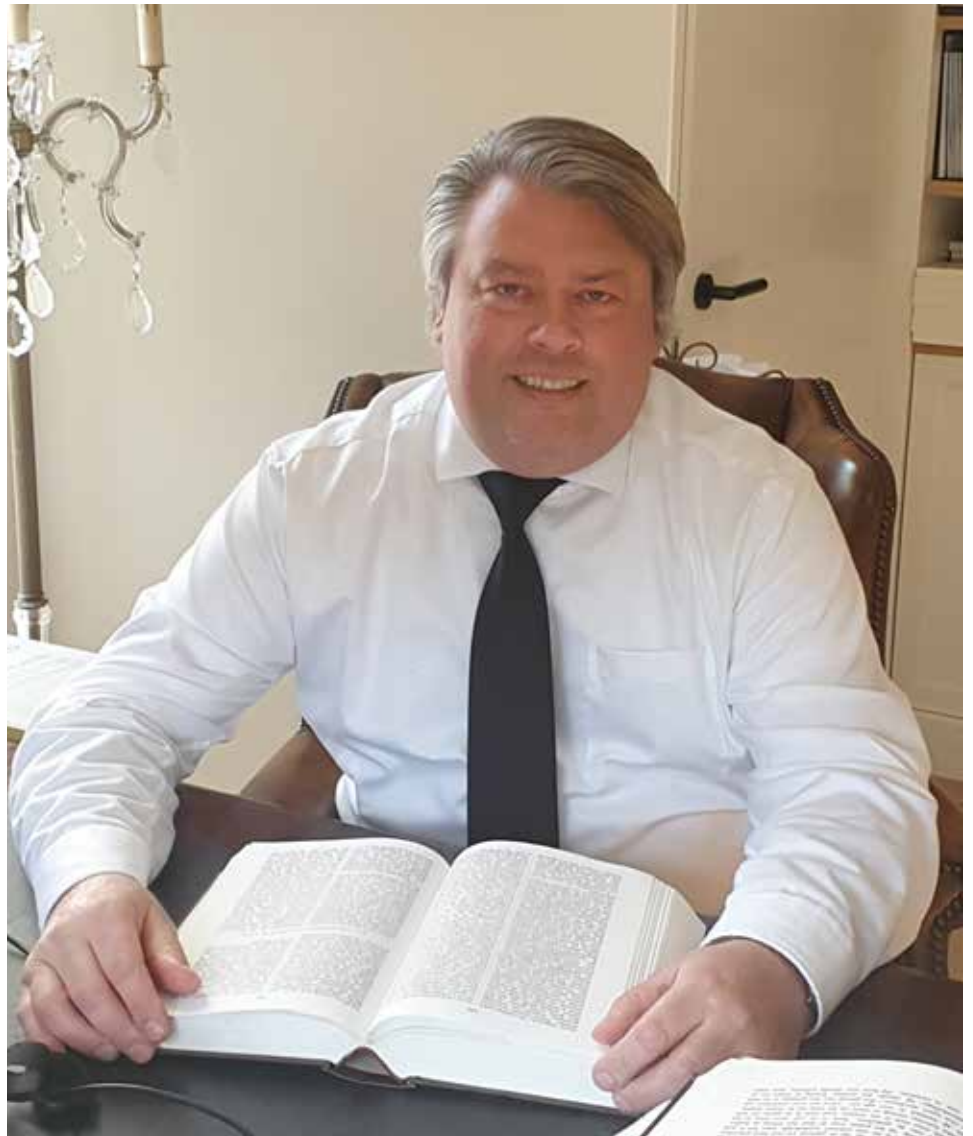
Het 'bijzondere' slaat erop dat een bepaalde partij buiten de universiteit bereid om de kosten van de leerstoel te dragen. In mijn geval is dat de RMU. Nu zijn de kosten van mijn leerstoel relatief laag, omdat de kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente Dordrecht mij een dag per week ter beschikking stelt om wetenschappelijk werk aan de TUA te doen. Mijn kerkenraad vindt het – gelukkig – wel gezond als ik naast prediking en pastoraat wetenschappelijke arbeid verricht.

Waar gaat u zich mee bezighouden?

Ik ga mij, zoals de naam van de leerstoel al zegt, bezighouden met de relatie tussen kerk en recht, waarbij ook aandacht zal bestaan voor de plaats van de kerk in het geheel van onze samenleving. Het gaat dan om bijvoorbeeld de vraag in hoeverre de kerk een beroep toekomt op grondrechten, zoals de vrijheid van godsdienst. Het afgelopen jaar was er wereldwijd veel aandacht voor dit type vraagstukken. Denk maar aan de lockdown en de eigen positie die kerken daarbij hebben ingenomen. Mag de kerk ingaan tegen het zwaarwegende advies van de overheid om diensten uitsluitend online te verzorgen? Of, nog een stapje verder, moet een kerk zich onderwerpen aan dwingend opgelegde overheidsmaatregelen? Je ziet dat ook de 'gewone' burgers zich mengen in deze discussie en de kerk in één adem wordt genoemd met een kippen-slachterij, een zwembad en een voetbalclub. Vanuit het perspectief van de in verdragen verankerde grondrechten zeg ik dan: 'wacht even, de kerk heeft toch echt wel een andere positie.'

U bent predikant én wetenschapper. Hoe gaat die combinatie u helpen?

Als predikant sta je midden in de kerkelijke gemeenschap. Heel vaak ben je bezig met de toepassing van het zogenoemde kerkrecht en ervaar je ook waar het kan wringen. Neem het beroepsgeheim. Als wetenschapper kan ik er een stevig boek over schrijven. Maar als predikant kan ik zomaar ervaren hoe lastig het is als je bepaalde informatie

niet met anderen in je kerkenraad kan delen. De praktische ervaring voorkomt 'droogzwemmen'. En andersom: de kennis die ik weer opdoe aan de TUA kan nuttig zijn voor de dagelijkse uitoefening van het ambt van predikant.

Wat hoopt u te kunnen betekenen voor de TUA, de RMU en hun achterban?

Voor de TUA wil ik vooral het 'juridische' element in het onderzoek en in het onderwijs inbrengen. Het kerkrecht, het wereldlijke recht en de verhouding tussen die twee gebieden zijn belangrijk in een theologieopleiding. Daarbij kan ik kennis en ervaring uit mijn eerdere arbeidzame leven als hoogleraar Arbeidsrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen 'meenemen'. Beschouw het als 'goud uit Egypte' dat dienstbaar was voor de tabernakel. Voor de RMU zal ik met name de focus leggen op de dragers van grondrechten, werkgevers

met een christelijke identiteit (zoals een scholengemeenschap) en werknemers die tegen vraagstukken als het verplicht verrichten van zondagswerk oplopen. Ik zie ook uit naar samenwerking aan de TUA met andere wetenschappers. Het is mooi om een vraagstuk vanuit verschillende disciplines te bestuderen.

Wat kunnen de studenten van u verwachten?

Studenten wil ik enkele juridische vaardigheden bijbrengen. Hoe lees je bijvoorbeeld een rechterlijke uitspraak? En: hoe verhoudt nu een regel uit de kerkorde zich tot een regel uit het burgerlijke recht of het strafrecht? Ik ga keuzevakken aanbieden. Ook sta ik open voor het begeleiden van papers en scripties. En natuurlijk zie ik graag dat studenten zich aanmelden om begeleid te worden in het schrijven van een dissertatie op het terrein van het kerkrecht.

Terugblik startsymposium Research Center Puritanism and Piety: hoe is de populariteit van het boek 'Redelijke godsdienst' te verklaren?

In verband met de coronamaatregelen moest het symposium online plaatsvinden.

Het had al eerder moeten plaatsvinden, maar vanwege corona werd het verschoven. Uiteindelijk was het op vrijdag 22 januari zover: het startsymposium van het Research Center Puritanism and Piety (ReCePP), een samenwerkingsverband tussen de TUA en het Hersteld Hervormd Seminarium (HHS), gevestigd aan de Vrije Universiteit Amsterdam (VU). Het symposium vond online plaats via Zoom en trok zo'n 65 deelnemers.

ReCePP wil met name kruisbestuiving op het gebied van de vroomheid, namelijk tussen verschillende taalgebieden en confessies, onderzoeken. Om die reden was het symposium aan een theoloog en zijn werk gewijd die vanaf 1700 tot nu, en vanaf Nederland tot Azië, zijn invloed heeft laten gelden. Het gaat om Wilhelmus à Brakel en zijn boek *Redelijke godsdienst*. Dit werk verscheen vele malen in het Nederlands, maar is inmiddels ook in het Engels, Chinees, Koreaans en Spaans vertaald.

Hoe is de populariteit van de *Redelijke godsdienst* te verklaren? Uit het feit dat A Brakel op een bijzondere of zelfs vernieuwende manier theologie bedrijft? Door de eeuwen heen hebben mensen althans aangegeven dat het lezen van dit

boek geestelijk veel voor hen betekend heeft. Wij weten echter ook dat theologische boeken een haast gezaghebbende status kunnen krijgen, veel geprezen worden, maar ondertussen weinig gelezen. Hoe ging dat proces van 'canoniserend' van de *Redelijke godsdienst* in zijn werk en welke rol speelden theologen, uitgevers en anderen daarin?

Om deze vragen te kunnen beantwoorden, werd op het symposium door zowel theologen als historici aandacht gegeven aan de theologische beslissingen die A Brakel heeft genomen. Het concept van het genadeverbond blijkt voor hem heel belangrijk te zijn. A Brakel denkt in zijn *Redelijke godsdienst* in de categorieën van het verbond en spreekt over de Borg van het genadeverbond, de bondgenoten, het leven uit het genadeverbond, enzovoorts. Het is echter de vraag of A Brakel bij het schrijven van zijn werk al meteen met het verbond wilde insteken, of dat het een latere beslissing was. Dit verdient nader onderzoek.

In ieder geval lijkt het verbond, of wat vrijer vertaald: Gods relatie met mensen, een modern concept te zijn, al nam A Brakel hierin – terecht – klassieke beslissingen,

bijvoorbeeld door het belang van de kerk te beklemtonen. Een zwakte van zijn verbondsvisie is dat de vraag of je bij het verbond hoort, afhankelijk is van persoonlijk geloof.

Als we het hebben over modernisme of over vernieuwingen, dan kon A Brakel daarover meespreken. Hij wilde geestelijk leidinggeven aan de kerk te midden van allerlei nieuwe stromingen. Sommige daarvan namen hun uitgangspunt in het verstand, dat voor hen de maatstaf voor de theologie vormde, andere stromingen namen hun vertrekpunt in het religieuze gevoel. Te midden van die klippen wilde A Brakel geestelijke leidinggeven.

Voor dit laatste werd A Brakel ook in de eeuwen daarna gebruikt. Bijvoorbeeld binnen de Gereformeerde Kerken in de jaren 1920 en 1930, mede opgericht door de vorig jaar herdachte Abraham Kuyper. Terwijl sommige gereformeerde predikanten A Brakel gebruikten om aandacht te schenken aan de ervaring van het geloof, citeerden anderen A Brakel om gelovigen de blik niet zozeer naar binnen, maar naar buiten, namelijk op Gods beloften, te richten. Brakel werd dus gebruikt door religieuze leiders in de eigen theologische context.

Als ReCePP zien wij terug op een boeiend symposium. Voor volgend jaar is opnieuw een symposium gepland, waarbij eveneens vroomheid en theologie in relatie tot kerk en maatschappij centraal staan. We zullen ons dan waarschijnlijk op het Engelstalige puritanisme richten.

Dr. J. van de Kamp (directeur ReCePP) en prof. dr. H.J. Selderhuis, lid wetenschappelijke adviesraad

Allebei docent, allebei ouderling, en nu samen de master 'Herbronning Gereformeerde Theologie'

In september dit jaar gaat de master 'Herbronning Gereformeerde Theologie' van start. Inmiddels verzamelt zich een mooie groep studenten. Wat beweegt hen om voor deze master te kiezen? Wat zijn hun verwachtingen? Twee broers aan het woord: Toon en Willem Rijdsijk (respectievelijk 40 en 37 jaar).

'We hebben allebei een commerciële achtergrond en komen beiden uit het bedrijfsleven, waar klantrelaties, orders en omzet voorop stonden. Al jaren sluimerde bij ons het verlangen om meer vanuit ons hart te mogen werken in plaats van alleen met ons hoofd. Zo is het moment aangebroken dat we via de CGO (Cursus Godsdienst Onderwijs uitgaande van de Gereformeerde Gemeenten) en de Driestar onze tweedegraads onderwijsbevoegdheid voor godsdienstleraar hebben behaald. Beiden mochten we een baan krijgen in het vak godsdienst op het voortgezet onderwijs, namelijk op het Calvin College.

Studeren op het gebied van theologie is een boeiende en leerzame, maar ook noodzakelijke bezigheid. En dat gevoel is gebleven na onze tweedegraads diplomering. We zijn eerlijk gezegd al twee jaar aan het zoeken naar een vervolgstudie om ons verder te ontwikkelen, waarbij voorwaarde is dat het in ons bestaan zou passen. Naast het docentschap dienen we beiden ook nog in het ambt van ouderling, dus zoveel tijd blijft er niet over.'

Korte lijnen, overzichtelijk, warm en flexibel

'We hebben voor de master "Herbronning Gereformeerde Theologie" gekozen omdat de TUA een prettige universiteit is. Er zijn korte lijnen, het is er overzichtelijk en warm. In eerdere contacten hebben we dat ervaren en nu we in een voortraject voor de master aan de TUA studeren, opnieuw. Dat zegt nog niets over deze master, maar vinden wij wél heel belangrijk. Dus een compliment voor de TUA en haar medewerkers!

Belangrijkste voorwaarde bleef dat alle wekelijkse colleges op één dag gepland zouden worden, wilde het enigszins passen in ons weekprogramma. Eerlijk gezegd bleek na een hele zwerftocht op het gebied van theologische opleidingen de TUA het beste

programma aan te bieden. Een overzichtelijke deeltijdmaster theologie op WO-niveau. Prachtig!

Sprankelend en vitaal

'We hopen dat deze master ons niet alleen positief vormt, maar ook dat we meer "van hetzelfde" mogen leren. Het komen tot verstaan op een dieper en ander niveau. Voor de praktijk wensen we dat deze studie dienstbaar mag zijn aan Gods Koninkrijk en bij zal dragen tot het meer van onszelf afwijzen en te leren Hem meer aan te wijzen! We zien ernaar uit dat deze studie bijdraagt aan de overtuiging dat de Bijbel, het van God aan ons geschonken Getuigenis en de daaruit opkomende gereformeerde theologie, niet oud, achterhaald en irrationeel is, maar integendeel sprankelt van vitaliteit, niet verouderd, en gedragen wordt door het onwankelbaar Fundament van het Kruis én het geopende graf, ja Jezus Zelf!

We hebben ook voor de 21e eeuw, ook voor jongeren anno nu, ook in een zorgwekkend snel veranderende wereld, een boodschap die zo levend en krachtig is, die ons bekendmaakt met de enige ware God en met Jezus Christus die Hij gezonden heeft, dat we in de ontmoeting met Hem tot nieuwe mensen worden gemaakt en worden voorbereid en geschikt gemaakt voor de komende wereld.

"Indien de Heere het huis niet bouwt, tevergeefs arbeiden deszelfs bouwlieden daaraan" (Psalm 127). Dit geldt voor ons zowel persoonlijk als in ons werk. We hopen dat het in Gods gunst mag zijn, anders zal het niet gaan en draagt het geen vrucht.'

Zie voor meer informatie over de master 'Herbronning Gereformeerde Theologie': <https://www.tua.nl/nl/onderwijs/o/60ecmaster>

Een kleine universiteit en een grote onderzoeksinfrastructuur

Sinds september 2019 doet de TUA mee met RESILIENCE, de Europese onderzoeksinfrastructuur voor alle religiestudies. RESILIENCE is een vervolg op het project ReReS, dat de eerste stap was op weg naar deze onderzoeksinfrastructuur. In RESILIENCE is de TUA verantwoordelijk voor de communicatie en, samen met andere instellingen, voor het algemene beleid. Daarnaast werkt ze mee aan de infrastructuur via bijdragen in verschillende teams.

Groot

De onderzoeksinfrastructuur die gebouwd wordt, zal groot zijn: het wordt een geheel van diensten, bronnen, instrumenten en faciliteiten die wetenschappers die zich met religie bezighouden ondersteunen in hun werk. Het gaat hier niet om iets tijdelijks: het is de bedoeling dat de structuur tot het jaar 2055 blijft bestaan. Best een grote bouwklus, dus.

Aan RESILIENCE doen grote universiteiten mee, zoals die van Leuven en Münster, en gerenommeerde instellingen als het IEG in Mainz en Fscire in Bologna. Je zou je kunnen afvragen wat een kleine universiteit als de TUA daar te zoeken heeft? En waarom de TUA überhaupt mee zou doen aan zo'n grote bouwklus?

Klein

Om met het eerste te beginnen: de meeste teams die in RESILIENCE werken zijn klein. Ook de grotere instellingen hebben in het algemeen slechts enkele mensen die voor RESILIENCE werken. Het maakt in feite dus niet zoveel uit of de teams samengesteld zijn uit mensen van een grote instelling of van een kleine instelling. Veel belangrijker is hoe je in de teams werkt en welke bijdrage je levert. En daar ligt nu net een prachtige kans voor de TUA, die als universiteit misschien niet zo groot is, maar die wel veel moois in huis heeft dat ze kan inzetten voor de ontwikkeling van deze onderzoeksinfrastructuur. Denk aan haar kennis van de gereformeerde geschiedenis van Europa. Denk aan haar kennis om academische – theologische

– inhouden te vertalen naar mensen van vandaag, in de taal van vandaag.

Waarom?

Waarom de TUA meedoet? Deelname past goed bij de wens van de TUA om internationaal actief en zichtbaar te zijn. Via RESILIENCE kan de TUA laten zien dat er in Europa een uitstekende universiteit is waar je gereformeerde theologie kunt bestuderen en beoefenen. Via RESILIENCE kan de TUA nieuwe internationale contacten opdoen. De TUA kan straks ook haar eigen deskundigheid inbrengen bij het verzamelen van bronnen en aanbieden van beurzen. Ze kan vanuit haar eigen specialiteit jonge wetenschappers opleiden in het gebruik van de infrastructuur en de instrumenten die daarvoor ontwikkeld worden.

Wanneer?

Is het dan al duidelijk wat de TUA straks precies gaat doen? Nee, nog niet tot helemaal, al zal het waarschijnlijk wel met communicatie en training te maken hebben. Het ontwerp van de onderzoeksinfrastructuur is nog maar net klaar en er moet nog een aantal details besproken worden. Als alles meezit, gaat in het najaar van 2021 het sein op groen en kunnen de voorbereidingen voor de bouw van de onderzoeksinfrastructuur daadwerkelijk beginnen

Daarbij zijn niet alleen de grote bouwers nodig, maar ook de kleinere. De TUA zal dan ook niet ontbreken en haar steentje blijven bijdragen – om het maar even in bouwtermen te zeggen.

Karla Boersma, workpackage leader RESILIENCE voor de TUA

Meer informatie over RESILIENCE is te vinden op <https://www.resilience-ri.eu/>

300 meter boeken ontvangen

Op 15 februari 2021 arriveerde aan het Wilhelminapark een oplegger met 450 dozen boeken die door een enthousiast team uitgeladen werden. De dozen bevatten de bibliotheek van wijlen prof. dr. Peter Walter, die hoogleraar systematische theologie aan de universiteit Freiburg was. Professor Walter was specialist in de theologie en filosofie van de Middeleeuwen en de Reformatie, en van de katholieke theologie van de twintigste eeuw. Hij was met de TUA verbonden door een onderzoeksproject over de theologie van de zestiende eeuw en door jarenlange contacten met professor Selderhuis.

De TUA is dankbaar en vereerd dat deze bijzondere en omvangrijke collectie naar Apeldoorn is gekomen. De boeken krijgen een aparte plaats in de bibliotheek, maar voordat het zover is moet er nog heel wat werk verzet worden.

16 juni symposium 'Passie voor psalmzang'

De TUA organiseert op woensdag 16 juni 2021, in samenwerking met uitgeverij De Banier, het symposium Passie voor psalmzang. Het psalmboek in de Nederlandse gereformeerde traditie. Aanleiding is het verschijnen van het boek Ons psalmboek van dr. Jaco van der Knijff, docent liturgiek aan de TUA.

Het psalmboek van 1773: wie binnen de gereformeerde gezindte opgroeit, is er van jongs af mee vertrouwd. Een zwart boekje met daarin 150 berijmde psalmen, 'Eenige Gezangen', de catechismus, de formulieren. Maar wat heb je eigenlijk in handen met dit psalmboek? Van wie zijn die berijmingen? Waar komen de melodieën vandaan? Waarom zijn er halve versjes opgenomen? Vanwaar die twaalf 'Eenige Gezangen'? En wie heeft ooit De Ziekentroost toegevoegd? Op al deze vragen geeft dr. Van der Knijff een antwoord in zijn boek.

Symposium en muzikale boekpresentatie

Tijdens het symposium op 16 juni staat de eeuwenoude traditie centraal waarin dit psalmboek z'n uiteindelijke gestalte kreeg. De sprekers belichten de diverse aspecten van deze kerkliedtraditie: het begin bij Calvijn in Genève, de manier van psalmzangen in de Gouden Eeuw in ons land, de concurrentiestrijd tussen psalmen en gezangen in de 19e eeuw, de verhouding tussen lied en preek en de huidige manier waarop de psalmen gezongen (kunnen)

worden. Na de theepauze wordt het programma afgesloten met een muzikale boekpresentatie waaraan zangers van de TUA-cantorij onder leiding van Hanna Rijken hun medewerking verlenen.

Inclusief gratis boek

Het programma vindt (onder voorbehoud van de coronamaatregelen) plaats in de Barnabaskerk in Apeldoorn (op loopafstand van de TUA). Daar kan een beperkt aantal deelnemers toegelaten worden (op volgorde van aanmelding). Het is daarnaast

mogelijk om via een betaalde livestream het programma mee te maken.

Voor alle deelnemers aan het symposium (ook voor degenen die via de livestream 'deelnemen') is een exemplaar van het boek van dr. Van der Knijff bij de prijs inbegrepen. Degenen die niet fysiek in Apeldoorn zijn, krijgen het boek vooraf thuisgestuurd.

Zie de agenda op www.tua.nl voor het programma, de kosten en wijze van aanmelden.

10-12 juni Ambrosius Congres

Van 10 tot en met 12 juni 2021 organiseert de Stichting Bijbeluitleg Vroege Kerk in samenwerking met de Katholieke Universiteit Leuven en de TUA een Ambrosius Congres in Apeldoorn.

Dit eenmalige en unieke congres is geheel gewijd aan de kerkvader Ambrosius. Ambrosius' preken brachten Augustinus tot bekering. Iedereen die meer wil weten over Ambrosius, Augustinus en wat zij hebben geschreven, kan dit congres bijwonen. Meer dan 15 Ambrosiusspecialisten laten hun licht over deze kerkvader schijnen. U kunt dit congres gewoon thuis volgen via livestream. Ook is er plaats voor 15 deelnemers op locatie (afhankelijk van de in mei geldende coronamaatregelen). Het congres wordt in het Nederlands gehouden. Het programma wordt omlijst met live uitgevoerde muziek van de componist J.S. Bach.

Prof. dr. M.A. van Willigen, bijzonder hoogleraar 'Bijbeluitleg Vroege Kerk' aan de TUA, is een van de organisatoren. We vroegen hem om een toelichting op het congres.

Wie was Ambrosius?

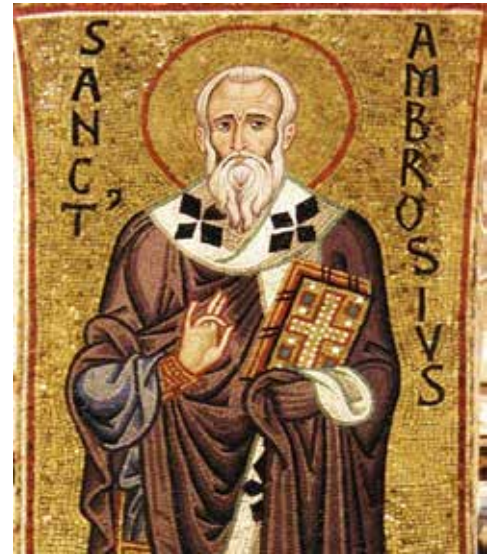
Ambrosius is net als Augustinus een kerkvader. Dat wil zeggen dat hij de Kerk op een bijzondere manier gediend heeft. Hij heeft als een vader voor die Kerk gezorgd. Hij zorgde voor de scheiding Kerk-Staat, de Kerk kreeg haar eigen gezag, onafhankelijk van de overheid. Hij christianiseerde bovendien, samen met keizer Theodosius, de heidense maatschappij. Tenslotte is hij ook een groot theoloog geweest en het instrument waardoor Augustinus tot bekering kwam.

Waarom een heel congres van drie dagen aan hem wijden?

Het theologische belang van Ambrosius is heel groot. We mogen niet vergeten dat de theologie van de Reformatie zich vooral liet inspireren door de genadeleer van Augustinus, die teruggaat op de theologie van Ambrosius.

Waar gaat het congres over?

Over met name de theologische invloed van Ambrosius, onder meer op Augustinus. Maar ook over zijn hymnen en zijn eigen 'profiel'. Wie was Ambrosius, ook als het gaat om de filosofische vorming die hij had ondergaan? Wat deed hij hiermee? Ook andere aspecten komen naar voren. Welke visie had Ambrosius op de Joden, als het volk van God? Hoe preekte Ambrosius eigenlijk? Wat kunnen we archeologisch nog terugvinden van het vierde-eeuwse Milaan, waarin Ambrosius preekte en werkzaam was?

Wat hebben we in 2021 aan Ambrosius en zijn leven en denken?

Ambrosius leert ons grote eerbied te hebben voor de inhoud van de Schrift, onder meer door zijn christologische tekstuitleg. Die eerbied vinden we terug in zijn preken, maar ook in zijn hymnen en in de brieven aan de keizer. Ambrosius ging uitermate respectvol om met zijn medemens, wie dat ook maar was. Daarin is hij voor ons nog steeds een voorbeeld van een christen die zijn kracht en heil bij Christus zocht en vond. Ook na ruim 1600 jaar blijft zijn geestelijke nalatenschap indrukwekkend.

O.a. op het programma

Donderdag 10 juni 2021

- Prof. dr. A. Baars, Ambrosius' invloed in de Vroege Kerk en in de Reformatie
- Prof. dr. B. Zuiddam, Ambrosius in het spanningsveld van Schriftgezag en pragmatisme
- Prof. dr. E.A. de Boer, Ambrosius' De Tobia, toegespitst op het vraagstuk van armoede en rente
- Prof. dr. G. Partoens, Ambrosius als inspiratiebron voor een christelijke satire: het portret van de Vestaalse maagden in Prudentius' Libri contra Symmachum
- Prof. dr. M.A. van Willigen, De hymnen van Ambrosius, belicht vanuit hun historische context

Vrijdag 11 juni 2021

- Prof. dr. M. Lambrigts, Ambrosius' invloed op Augustinus' leer van de erfzonde, de afstand tussen wens en werkelijkheid
- Prof. dr. A. Dupont, Sporen van een Augustiniaanse

erfzonde te Milaan? De oorsprong en aard van het kwaad en menselijke zonde volgens Ambrosius

- Drs. ing. W. Schinkelshoek, Ambrosius' invloed als prediker op de jonge Augustinus
- Dr. G.H. Kramer, De visie van Ambrosius op het Joodse volk
- Drs. G. de Korte, Religieuze uniformiteit en diversiteit weerspiegeld in de architectuur van het antieke Milaan

Zaterdag 12 juni 2021

- Prof. dr. G. Rouwhorst, Enkele aspecten van de liturgie van Ambrosius in de receptie van de latere tijd
- Dr. S. Boodts, De receptie van Ambrosius in de Middeleeuwen

Dit is een selectie. Zie de agenda op www.tua.nl voor het volledige programma en voor verdere informatie over deelname, kosten en aanmelding.

Geslaagden

De **bachelor** is de afgelopen periode gehaald door: *Noor de Hek-van Pelt*.

Op 16 december 2020 is het **masterexamen** met goed gevolg afgelegd door:

- *J.R. (Sjors) Bulten*. Zijn scriptie had als titel 'Helder spreken over de hel. Een exegetisch onderzoek naar de eigenheid en samenhang van de termen gehenna, buitenste duisternis, hades en eeuwige straf in het Mattheüsevangelie'.
- *W.J. (Willem Jan) van de Velde*. De titel van zijn scriptie was 'Helder spreken over de hel. Een onderzoek naar de wijze waarop er over de hel gesproken wordt in christelijke gereformeerde preken en welke homiletische kaders de Schrift hierbij wijst'. Beiden zijn beroepbaar gesteld in de Christelijke Gereformeerde Kerken. Sjors Bulten nam het beroep aan van de gemeente in Nieuwe Pekela, terwijl Willem Jan van de Velde de gemeente van Doetinchem hoopt te gaan dienen.

Op 22 januari 2021 is geslaagd voor de **master**:

- *J.P. (Jaco) van Rossum*. Zijn scriptie had als titel 'Het laatste van Job. Een evaluatief onderzoek naar de waardering van Jobs klacht bij Johannes Calvijn en Søren Kierkegaard, toegespitst op hun theologische interpretatie van Job 42'. Jaco ontving het predicaat 'cum laude'.

Promoties

- Op 5 februari 2021 promoveerde *J. Hong*. Titel van zijn proefschrift is 'Caspar Sibelius and His Journal on the Synod of Dordt, 1618-1619: Transcription, Translation, and Systematic Analysis of His Journal'.
- Op 26 februari 2021 is *A. Santoso* gepromoveerd. Titel van zijn proefschrift is 'Union with God: An Assessment of Deification (Theosis) in the Theologies of Robert Jenson and John Calvin'.

Even voorstellen

Op 4 februari 2021 slaagde *J. (Jelis) Verschoof* voor het proponentsexamen. Hiermee heeft hij **preekconsent** verkregen in de Christelijke Gereformeerde Kerken. We stellen hem hieronder kort aan u voor:

Naam:	Jelis Verschoof
Geboortedatum:	25 mei 1992
Burgerlijke staat:	gehuwd met Alieke Roos
Kerkelijke thuisgemeente:	CGK Rijnsaterwoude
Hoofdvak:	Nog niet bekend
Verwachte afstudeerdatum:	Voorjaar 2022

Aansprekende uitspraak van een theoloog:

*'Nothing in my hand I bring, Simply to Thy cross I cling;
Naked, come to Thee for dress; Helpless, look to Thee for grace;
Foul, I to the fountain fly; Wash me, Saviour, or I die!'*
(Augustus Toplady, 'Rock of Ages')

TUA-master best beoordeeld in Keuzegids

Waarom zou je theologie studeren? En waarom juist aan de TUA? Daar zijn heel wat redenen voor te bedenken. De Keuzegids oordeelt over onze master op basis van de aspecten studieprogramma, toetsing, docenten, wetenschappelijke vorming, praktijkgerichtheid, studeerbaarheid, studiebegeleiding, faciliteiten, internationalisering en uitdagend onderwijs. Op 1 april 2021 verscheen de Keuzegids Masters 2021, waarin de kwaliteit van alle masters in Nederland werd beoordeeld en vergeleken.

De conclusie: theologie staat in de Top 10 van meest aangeraden masters van Nederland. En de TUA-master Theologie staat bovenaan in de categorie universitaire beroepsgerichte masters Theologie en Religiewetenschappen!

Op alle punten waarop de Keuzegids oordeelt, had de TUA een goede tot zeer goede score. Er was een ++ beoordeling (de hoogst mogelijke score) voor het studieprogramma, de toetsing, de docenten, de studeerbaarheid, de studiebegeleiding en het uitdagende karakter van het onderwijs. Daarnaast waren er goede beoordelingen (beoordeling met een +) van de praktijkgerichtheid van de master, de faciliteiten op de TUA en voor de internationalisering. De master scoorde gemiddeld op het onderdeel wetenschappelijke vorming.

Een prachtige uitslag, die ons stil maakt! We hopen dat we met deze master ook komende jaren volop mogen 'denken om te dienen'.

Wie een toren wil bouwen...

Het woord uit Lucas 14 geldt ook voor de TUA. Wij bouwen weliswaar geen toren, maar wij bouwen wel aan een stevige TUA en daarvoor berekenen wij vooraf ook de kosten.

Ook de TUA is een soort bedrijf met opbrengsten en kosten. Opbrengsten vanuit de overheid, de kerken, de collegegelden van studenten en de giften. Kosten voor met name personeel, boeken en huisvesting. In de grafiek staat een overzicht van het netto resultaat: opbrengsten minus de kosten.

We hebben een aantal goede jaren gehad, mede dankzij onverwachte meevallers vanuit legaten en enkele grote giften. Daar zijn we dankbaar voor! En goed hebben we het in de meeste opzichten nog steeds, maar als we onze plannen

willen realiseren, komen we de komende jaren echter flink in de rode cijfers, tenzij onze inkomsten omhoog gaan.

In het instellingsplan (zie pagina 4-6) staan een aantal ambities beschreven waarmee de TUA ook in de toekomst van betekenis

kan blijven. Belangrijke ambities zijn het aanbieden van een eenjarige master (naast de driejarige) en het aantrekken van meer promovendi. Ook voor de TUA geldt echter dat 'de kost voor de baat gaat': eerst maken we (veel) kosten, dan pas komen er opbrengsten.

Gelukkig heeft de TUA wel reserves opgebouwd, zodat we de komende magere jaren – met uw hulp! – door kunnen komen. Naar verwachting schrijft de TUA vanaf 2025 weer zwarte cijfers.

In de meerjarenbegroting zijn ook onzekere bijdragen van derden opgenomen, omdat we vertrouwen dat velen de TUA een warm hart toedragen en best bereid zijn om naar vermogen een extra financiële bijdrage te leveren. Vanuit dat vertrouwen bouwen wij aan de TUA en wij hopen dat u aan de bouw wilt bijdragen.

Ir. W.J.A. Hanekamp, voorzitter College van Bestuur

STUDENTENLEVEN

Het leven in 't Gewekte Pand

Het wonen op kamers brengt veel vrijheid met zich mee, dat mag duidelijk zijn. Ook zorgt het voor veel gezelligheid. Zeker in deze periode met het welbekende coronavirus is het fijn om in een huis te wonen met medestudenten en zo toch een sociaal leven te kunnen hebben (al zou een gezamenlijke quarantaineperiode misschien weer niet bevorderlijk zijn voor de onderlinge verhoudingen).

Ik heb de eer om op 't Gewekte Pand aan de Hoofdstraat te wonen, een gezellige bovenwoning met drie huisgenoten. Er is bijna altijd wel iemand om even tegenaan te praten en er wordt voor voldoende gezelligheid gezorgd. Het is altijd leuk om in de keuken te zitten terwijl er voor je gekookt wordt.

Door de gezelligheid is het soms wel lastig om je goed te concentreren op het studeren zelf. Naast de colleges moet er nog genoeg gebeuren. Daarom is het zo fijn dat we nog op de TUA mogen studeren. Verder is het zaak jezelf op te sluiten op je kamer en de rest van het huis te negeren. Twee van mijn huisgenoten studeren al langer theologie en zij geven mij genoeg tips voor de bevordering van mijn studie, al luister ik af en toe niet naar ze. Als er tips komen met 'nee, ga niet studeren, kom even gezellig doen' wordt er (soms) niet geluisterd. Ja, op 't Pand studeert men niet alleen theologie, er wordt ook goed getraind in zelfdiscipline.

De overgang van bij je ouders wonen naar een studentenhuus is een grote: zelf koken, schoonmaken, je was bijhouden, omgaan met huisgenoten, rekening houden met elkaar. Het is even wennen, maar het is ook gewoon heel leuk. Ik ben de afgelopen maanden al zelfstandiger geworden, en heb waardevolle contacten opgedaan die ik niet had gehad als ik thuis was blijven wonen. Al met al heb ik het naar mijn zin op 't Gewekte Pand en zie ik uit naar de komende jaren in Apeldoorn.

Liz-Anne Driece, eerstejaarsstudent, zit voor het eerst op kamers

Rectificatie

Per abus is in deze rubriek in het nummer van december 2020 een oud artikel geplaatst. De redactie biedt hiervoor haar verontschuldiging aan. Hierbij verschijnt het beoogde artikel alsnog.

Arnold Huijgen (met Theo Plezier en Dolf te Velde), 'On the Construction of Religious Texts: The Case of Writing a Catechism', *NTT Journal for Theology and the Study of Religion* 74/4 (2020), 355–373.

In dit artikel reflecteren de auteurs van de Gewone Catechismus theologisch op de totstandkoming ervan. De eigenheid van dit type religieuze tekst en de praktisch-theologische inbedding komen aan bod.

Marten van Willigen & Gert van Klinken (red.), *Tussen Athene en Jeruzalem. Het christelijk gymnasium 1870-1970* (Utrecht: Kokboeken-centrum, 2020), 176 p. € 14,99.

Dit boek gaat over het christelijk gymnasium van 1870-1970. Was het gymnasium van oorsprong christelijk (gezien haar ontstaan uit de kloostertraditie), dit kwam in de 19e eeuw steeds meer op losse schroeven te staan. Daarom kwam het christelijk gymnasium op, in feite een heroriëntering in een nieuwe en deels neohumanistische en verlichte maatschappij. Het was niet eenvoudig om op de nieuwe trends ook vanuit de klassieke oudheid een eensluidend antwoord te geven, maar rectoren en opinion-leaders in het christelijke gymnasiale onderwijs gingen deze uitdaging wel aan. Daarbij bleek de patristische erfenis van Augustinus en andere christelijke denkers verbindend te zijn, naast de bijzondere parallellen die gevonden werden bij de filosoof Plato en andere heidense auteurs. In de christelijke gymnasiale traditie ontstond dus geen breuk tussen oudheid en christendom, maar gingen ze een synthese met elkaar aan, die – ook achteraf gezien – bijzonder vruchtbaar is gebleken.

Jaco van der Knijff, *Ons psalmboek. Achtergronden en gebruik van het kerkboek van 1773* (Apeldoorn: De Banier, 2021), 112 p. € 11,95.

Wie door zijn psalmboekje bladert, komt allerlei dingen tegen die vragen oproepen. Waarom eindigen sommige psalmen met een half versje? Waarom heeft Psalm 18 een voorzang? Waarom kregen Psalm 36 en 68 dezelfde melodie? Wat betekenen de aanduidingen Dorisch, Phrygisch en Mixolydisch boven de melodie? Waar komen de 'Eenige Gezangen' vandaan? Welke functie hebben de christelijke gebeden en formulieren? En waarom staat er helemaal achterin een Ziekentroost? Op deze en andere vragen gaat deze uitgave in. Uitgangspunt is het psalmboek met de berijming van 1773. Maar ook het kerkboek met de berijming van Datheen uit 1566 komt aan de orde.

A. de Muynck, 'Thuis zijn in de kerk', *Handelingen* 47 (3) 2020, 35-43.

Mensen verlaten de kerk omdat ze er zich niet meer thuis voelen. Dit artikel, verschenen in een themanummer over kerkverlating, verkent de betekenis van 'zich thuis voelen' in de kerk. Er zijn een aantal voorwaarden voor, zoals je erkend weten, iets kunnen bijdragen en een relatie voelen met de gemeente. Als aan deze voorwaarden niet voldaan wordt, kan het gaan schuren. Toch is thuisgevoel niet beslissend voor de kwaliteit van een kerkelijke gemeente. De kerk is er omdat God in Christus zelf wil wonen bij de mensen.

H.G.L. Peels & H. de Waard (red.), *Jeremia, profeet van oordeel en hoop*. Apeldoornse Studies 77 (Apeldoorn: Theologische Universiteit, 2020). 119 p. € 9,95.

De TUA heeft een zekere reputatie opgebouwd in het onderzoek van het bijbelboek Jeremia. Bijbelcommentaren, een dissertatie en een reeks masterscripties werden gewijd aan delen en thema's uit Jeremia. De jongste Apeldoornse Studie bevat de bewerking van een negental masterscripties over Jeremia, waarmee in de afgelopen jaren studenten aan de TUA afstudeerden. Het geheel biedt een boeiend palet van onderzoek, waarmee de lezer een goede indruk krijgt van de manier waarop aan de TUA – al luisterend naar de Schriften – geleerd en gestudeerd wordt.

Douwe J. Steensma, *Waarom trouwen? De publieke bevestiging van een relatie* (Heerenveen: Groen, 2020), 188 p. € 19,50.

Dit boek bespreekt de vraag waarom een levensverbintenis in het openbaar zou moeten worden bevestigd. Daarbij komen gegevens uit de Bijbel, de bijbelse tijden en de (kerk)geschiedenis aan de orde. Het boek geeft een systematisch overzicht van de argumenten waarom een dergelijke bevestiging dienstbaar is aan mens en samenleving. Het schetst ook de achtergrond van het proces van de-institutionalisering van het huwelijk en de opkomst van het geregistreerd partnerschap. Eveneens wordt ingegaan op de positie van de christelijke gemeente ten opzichte van huwelijkssluiting en partnerschapsregistratie. Waarom trouwen? bevat een appendix met tien casussen om het gesprek over het thema te dienen.

Herman Selderhuis, 'Augustine in Reformed Tradition: An Impetus for Further Research', in: *'Nos sumus tempora': Studies on Augustine and his Reception Offered to Mathijs Lamberigts* (Leuven: Peeters, 2020), 607 p.

Deze bijdrage aan een feestbundel voor prof. Mathijs Lamberigts (KU Leuven) beschrijft hoe de kerkvader Augustinus geciteerd en gebruikt werd door gereformeerde schrijvers na Calvijn. Duidelijk is in ieder geval dat over dit thema nog veel onderzoek gedaan kan worden.

P.L. Rouwendal, 'The Failure of Bremen's irenicism at Dordt. Three Irenic Theologians Arguing about the Extent of the Atonement' in: Ch. Auffahrt & J. van de Kamp (eds.), *Die "andere" Reformation im Alten Reich: Bremen und Nordwest-Europa* (Leipzig: Evangelische Verlagsanstalt, 2020), 480 p. € 95,99.

In het kader van het eigene van de Bremer reformatie en van de Bremer gereformeerde theologie, die 'irenisch' wilde zijn, onderzocht de auteur de opvattingen van de drie Bremer afgevaardigden naar de synode van Dordrecht met betrekking tot de uitgestrektheid van de verzoening. Het blijkt dat de voorstanders van de 'irenische' theologie zich allerm minst irenisch ten opzichte van elkaar opstelden, en dat hun uiteenlopende standpunten doorgaans ook niet getuigen van de door Bremen voorgestane irenische theologie. Zij toonden zich met betrekking tot de verzoening in gedrag en opvattingen veeleer onverzoenlijk.

Gerechtsdeurwaarder-theoloog Michaël Brouwer wil Nederland een stukje beter maken

Al in zijn studietijd had hij twee winstgevende ondernemingen en een bijbaan bij een deurwaarderskantoor. Afstuderen deed hij bij twee studies tegelijk: terwijl hij enerzijds voor de TUA aan zijn afstudeerscriptie werkte over fraude in de kerk, was hij tegelijk elders bezig met afstuderen als gerechtsdeurwaarder. Inmiddels is hij voorzitter van de directie van een groot deurwaarderskantoor, Syncasso.

We hebben het over Michaël Brouwer (45). Tijdens zijn theologiestudie merkte hij dat hij ondernemersbloed heeft. En als dat ondernemen gecombineerd kan worden met het helpen van mensen, geeft hem dat enorm veel voldoening. 'Ondernemen en management geeft je een focus op hoe je dingen dagelijks doet. Dat zie je terug in je routine, in de efficiëntie van je werk en in het stellen van realistische doelen die uitdagingen bieden. Ik bekijk daarvoor dagelijks met veel plezier rapportages, KPI's, business cases en plannen. Want het blijft leuk om te ondernemen en doelen te behalen. Alleen, er is meer dan dat. Waarom en waartoe doe ik al die dingen? Die vraag is altijd bij mij aanwezig. De opleiding theologie heeft mij op dat gebied veel gebracht en heeft mij gevormd om juist daarover vragen te stellen. Als ik praat met collega's over strategie, of over de dilemma's die het ondernemen met zich meebrengt, of over de impact die

wij als organisatie hebben op de maatschappij, grijp ik terug op die vorming.'

Zingeving

'In de managementliteratuur is "purpose management" populair. Daarin gaat het niet alleen om wát je doet of hóé je het doet, maar vooral waartóé je het doet. Purpose wordt hier gebruikt in de betekenis van zingeving. Dit laatste is voor een theoloog heel herkenbaar en vind je door de eeuwen heen terug in de theologische literatuur. Juist het geloof, maar ook de vaardigheden en inzichten vanuit de theologische theorie, zijn heel bruikbaar om in het bedrijfsleven, en zeker ook binnen brancheorganisaties, aandacht te geven aan de mens als onderdeel van Gods schepping.'

Michaël geeft een aantal voorbeelden van hoe dit in de praktijk

werkt. Door vragen te stellen, oprecht nieuwsgierig te zijn en interesse te tonen in de medemens, kan hij inspireren, troosten en motiveren om een stapje verder te komen, beseffend dat het leven meer is dan een baan, het werk, of het bedrijf.

Een ander voorbeeld: vanuit de verantwoordelijkheid die ieder mens heeft voor zijn omgeving, voor de schepping en voor de medemens, heeft Michaël een sterke gedrevenheid om Nederland een stukje beter te maken,

in zijn geval in het domein van de schuldenverlening.

Schuldenproblematiek raakt veel mensen en gezinnen. De impact is vaak groot en belastend. 'Ik zet me vanuit mijn overtuiging in om het systeem, de regels en de procedures vriendelijker te maken en meer gericht op perspectief, hoop en vertrouwen.'

Het verschil tussen slim en wijs

'Wellicht is het belangrijkste inzicht dat ik heb opgedaan op de TUA een eenvoudige leefregel van prof. dr. W. van 't Spijker: "De kunst is om zaken te onderscheiden, zonder ze te scheiden." Dit pas ik bijna dagelijks toe. Door gesprekspartners aan het woord te laten, hen te respecteren en te proberen begrijpen. Vervolgens ook om de ruimte te vinden om daar iets aan toe te voegen, om ervan te leren, of om een onderwerp samen verder te brengen.'

Michaël besluit: 'Binnen de studie theologie nemen geloof en kerk een prominente plaats in. Tegelijk worden er grote en wijze levenslessen onderwezen. Ons wordt geleerd om het verschil te zien tussen "slim" en "wijs", tussen "er wel op vertrouwen" en "vertrouwen", en tussen "er op hopen" en "hopen". Dat is de meerwaarde van een theologiestudie. Ook voor het ondernemerschap.'

'De opleiding theologie heeft mij veel gebracht'

Paspoort

Naam:	Michaël Daniël Brouwer
Woonplaats:	Tollebeek (Noordoostpolder)
Geboortedatum:	25 januari 1976
Burgerlijke staat:	getrouwd met Manuela
Studietijd aan de TUA:	1995-2007
Afstudeerscriptie:	'Veroordeeld om aan de kerk te betalen. Een fraudecasus in de kerk, behandeld vanuit het burgerlijke recht en het kerkrecht'
Beroep:	directievoorzitter deurwaarderskantoor Syncasso, voorzitter Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders